

secuturum: ergo spes est actus intellectus, quo quis judicat, se illam consecuturum. Confir. 2. Actus spesi constituitur ex desiderio boni absentis, & iudicio probabili de ejus futuritione: ergo saltem partialiter constituitur ex actu intellectus.

Resp. dist. conseq. credere est sperare causaliter. conc. est sperare formaliter. neg. conf. S. Doctor ibi multis distinguuntur: sedem à spe: per verba autem objecta aliud non intelligit, quām fidem debere precedere spem; probat enim ibi, nil sperari, quod non creditur, & fidem esse causam subsequentis spiei: sicut scilicet etiam Apostolus 1. Cor. 13. v. 7. dicit: *Charitas... omnia credit, omnia sperat*; non quod velit, actum charitatis esse formaliter actum fidei, aut spiei, sed quod hōs actus caufet, aut imparet, vel moveat ad eos elicendos. Et sic intelliguntur sunt etiam alii Patres.

735. Ad 1. confir. neg. ant. Desperatio formaliter est desiderium difformitatis, sive est desiderium quidem rei, sed finē fiducia eam assequendi: quod spectat ad voluntatem. Quamvis autem desperatio sape presupponat actum intellectus, qui offendit, rem non esse promissam, vel non obtinibilem: attamen talen actum intellectus desperatio non necessariō presupponit; nam e.g. potest quis desperare beatitudinem, quam tamē se obtinere posse, si velit, fide Divina credit: attamen, quia non vult relinquere peccata, nec cooperari gratia, non habet desiderium, quale requiritur ad spem, hoc est, affectivē saltem efficax, quod cum determinat, ut velit facere, quantum est ex parte sui necessariō: intellige, ut velit aliquando; quia peccator habitualis, etiamē nequum velit poenitentiam agere, potest tamē sperare, modō saltem velit aliquando poenitentiam agere: desperans autem nunquam vult facere, quod ex parte sua est necessarium.

736. Ad 2. confir. neg. 2dam partem ant. Illud iudicium, sive certum, sive probabile, tantū presupponitur ad actum spiei, non autem eum constituit: sicut etiam ad hoc, ut quis gaudente posse de re aliqua, debet judicare, quod sit sua; quin hoc iudicium constituit gaudium; cum tantū presupponatur, & reddit voluntatem expeditam, ad eliciendum potius actum gaudij, quod habet tendentiam quietativam, quam desiderij, quod habet tendentiam sollicitam, & inquietam: & actus gaudij, ac desiderij, per has tendentias intrinsecè differunt: non vero per actus illos intellectus presuppositos.

737. Ob. 2. Potest aliquis sperare beatitudinem, non ut sibi bonam, sed ut bonam DEO, & conductem ad eū gloriam: ergo spes non est desiderium concupiscentiae. Confir. 1. Sape speratur aliud ab homine cum diffidientia obtinendi: ergo spes non est desiderium fiduciale. Confir. 2. ex Esparr. Sicut fides ducit ad spem, ita spes ducit ad charitatem: ergo, sicut fides definitur *spandlerum substantia rerum*: ita spes de-

bet definiri *substantia Divinae dilectionis*. Resp. neg. ant. talis enim non propriè sperat, sed tantum desiderat; nam desiderium est terminus genericus, & datur etiam desiderium charitatis, quo desideramus alteri bonum: & siquidem desideremus bonum ut bonum DEO, erit desiderium charitatis Theologica; nam utique est actus charitatis, si desiderem, gloriam nominis Divini per totum orbem propagari.

Spes autem a proprio sperantis bono non prescindit; ita enim S. Augustinus in *enchoridio c. 8.* scribit: *Spes autem non nisi bonarum rerum est, nec nisi futurorum, & ad eum pertinentium, qui earum spem gerere perhibetur*. Ad 1. confir. neg. conf. In tali casu spes est infirma, & modica: simul tamen etiam est modica, sed tamen aliqua fiducia, que alii motivis nictitur, quamvis, ex quibus diffidient concipiatur. Si autem nulla omnino fiducia adit, etiam nulla spes aderit. Ad 2. confir. neg. ant. non enim se habent proportionaliter; nam finē praevio actū fidei non potest elici actū spiei: at si ne praevio actū spiei potest immediate elici actus charitatis.

738. Ob. 3. Objectum spiei est bonum futurum: at DEUS non est bonum futurum, sed sola eius possessio est futura: ergo non DEUS, sed sola eius possessio est objectum spiei. Confir. 1. Quod non est objectum gaudii concupiscentiae in patria, non est objectum spiei in via: atque DEUS non est objectum illius gaudii, sed sola eius visio, & fructus: ergo, prob. mi. illud est objectum illius gaudii, quod est objectum tristitia in damnatis: sed in his objectum tristitia non est negatus DEUS, sed tantum negata eius visio, & fructus ergo. Confir. 2. Res, a nobis distincte, non sunt ipsi nobis bona: vel male, sed tantum earum possessio, vel carentia: ergo neque DEUS, est nobis bonus, sed tantum eius possesso: & econtra negatio possessio eius est malum.

739. Resp. dist. ma. Objectum spiei est bonum, futurum quod suam existentiam, neg. ma. futurum nostrum. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Speramus utique sape pecunias, dudum jam existentes, & ab antiquis principibus cuius: speramus etiam bona immobilia, ab orbe condito existentia: & pariter speramus DEUM futurum nostrum, seu a nobis possidendum, neque tamen ideo speramus solam possessionem DEI, ut explicatum n. 724. & adhuc magis explicitabitur ex sequentibus. Ad 1. confir. neg. mi. ad prob. dist. mi. objectum tristitia in damnatis non est DEUS negatus absoluto, seu DEUS non existens. conc. mi. non est DEUS negatus ipsis, seu ab ipsis non possit. neg. mi. & conseq. vel aliter, res ipsa tamen in eundem sententiam, dist. mi. objectum tristitia non est DEUS in abstracto. conc. mi. in concreto, neg. mi. & conf. Scilicet tristitiantur damnati de toto hoc complexo DEUS à me non possesus: sicut, qui spoliatus est pecunias, dolet etiam de pecunias, non quidem in abstracto, sed in con-

cre-

Quid sit spes, & quam certa, quodque ejus objectum.

209

creto, nempe de pecunias amissis: vel sicut, qui dolet de Christo flagellato, dolet etiam de ipso Christo, ut in his tormentis posito.

740. Sanè est innegabile, aliquam rem, que ex se est indiferens, posse ratione circumstanciarum determinari, ut sit objectum, vel hujus, vel alterius affectus. Videtur etiam per se clarum, quod amor concupiscentiae, qui involvitur in spē, respiciat bonum, non quomodocunque, sed ut bonum amanti, hoc est, ut possidendum: adeoque simili tendat in complexum, ex fine qui, & fine quo, qui simili faciunt finem cuius. Accedit, quod, si spes non tenderet in DEUM, non esset virtus Theologica, quemadmodum esse, & abunde probatur, & omnibus certum est. Ad 2. confir. neg. ant. Ipse pecuniae sunt nobis bona, & non tantum possessio earum: ipsum pharmacum est agro bonum, & non tantum ejus sumptus: sicut econtra venenum ipsum est malum. Si dicas, pharmacum, & venenum, dici malum, aut bonum, propter effectus: respondeo, non tantum effectus, sed etiam ipsa causa esse malas, vel bonas: adeoque etiam DEUS est bonus nobis, qui est causa visionis, & amoris, seu possessio.

741. Ob. 4. Actus spiei Theologice non est necessariō DEO auxiliatori innixus: ergo definitio non est bona prob. ant. ex S. Thomas, qui in *questionibus disputatis q. unio de sp. a. 1. in corp. ita ait: Sic igitur quandoque sperat bona aliiquid adipisci per propria potestatem, quandoque vero per auxiliium alienum*, & 1. 2. q. 42. a. 3. ad 3. Spes est de bono, quod quis potest adipisci: potest autem aliquis adipisci bonum, vel per se, vel per alium. & ideo spes potest esse de acta virtutis, qui est in potestate nostra constitutus: ergo spes non necessariō innititur alieno auxilio, consequenter nec DEO auxiliatori.

Resp. neg. ant. ad prob. neg. conf. S. Doctor nunquam cogitavit, quod spes Theologica non innitatur DEO auxiliatori; nam utique propriis naturae viribus non potest obtinere DEUS, vel ejus supernaturalis possessio: & idem Angelicus. 2. 2. q. 17. a. 5. ad 4. sic habet: *Magnanimitas tendit in aratum, sperans aliiquid, quod est sua potestatis; unde propriè respicit operationem aliquorum magnorum: sed spes, secundum quod est virtus Theologica, respicit arandum, alterius auxilio assequendum, ut dictum est. sicut a. 1. huius questionis in corp. Quare in textibus objectis S. Doctor neutriquam loquitur de spē Theologica: sed ad summum de aliis spē moralis, qui sit pars aliquo modo potestativa magnanimitatis; hæc enim à S. Thomas in modo citato texu dicitur *sperans aliiquid, quod est sua potestatis*.*

742. Ob. 5. Medicus, & medicina, non sunt objectum formale spiei moralis, qua speratur ab agro sanitatis: ergo neque DEUS auxiliator est objectum formale spiei Theologicae. Confir. Si DEUS auxiliator, vel ejus auxilium, est objectum formale spiei Theologicae, etiam nostra vires, vel nostra co-operatione, ut illius actum. conc. ma. indifferens, ut tantum utriusque possit coexistere. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Hoc est ferme in omni motivo, quod non necessitet ad actum, sed possit coexistere opposito actui: & si etiam bonitas DEI infinitum amabilis, potest stare cum odio.

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

D 4

A

At non potest objectum formale virtutis movere ad actum oppositum: certe bonitas DEI, proposita, ut requiritur ad actum spei, scilicet ut infinite bona speranti, vel possidenti, & simul ut acquiribilis, per auxilia Divina promissa, non potest movere ad desperationem. Quia tamen cum hoc objecto formal, seu motivo, possunt adesse alia, e. g. difficultas cooperandi gratia, abstinendi a voluntatibus illicitis &c. que movent ad desperationem, potest illud mouere vinci, & bonitas DEI, atque auxilia Divina componi cum desperatione.

QUÆSTIO II.
De Objecto Materiali, & Formali,
ac Proprietatibus Habitus
Charitatis.

ARTICULUS I.

Quid sit Charitas, & quod ejus Objectum Materiale, ac Formale, & an detur Amicitia inter DEUM;

& Hominem.

745. **D**ico 1. *Actus charitatis Theologica est amor, quo amans DEUM super omnia propter seipsum:* id est, non quia bonus nobis, sed quia bonus sibi ipse est. Ita recipia omnes. Debet itaque hic amor 1. DEUM præferre omnibus rebus, & ipsum appretiativè amare pra omnibus aliis, etiam leipo amante, ut in comparatione DEI nihil non minus ipso estimetur, & pro nulla re, aliquid DEO graviter displaceat, admittat; hoc enim utique meretur ejus infinita bonitas, & dignitas. Debet 2. hic amor DEUM amare, hoc est, ipsi velle bonum, tam intrinsecum, & five ejus perfectiones internas, quas ei gratulator, etiam habere gaudet, quam extrinsecum, five ejus gloriam extrinsecam, cultum & adorationem, de quibus ei exhibitus gaudet, vel ea exhiberi desiderat. Debet 3. hic amor preceindere ab omni concupiscentia, seu propria amantis utilitate, ut non querat ultimum bonum suum, sed solum bonum DEI: quia de causa amor charitatis dicitur amor benevolentie (cum alter intendens bonum amantis, dicatur amor concupiscentiae) in modo talis amor in amantibus rationalibus dicitur quoque, & est amor amicitiae, etiam inter DEUM, & hominem, ad statum gratia elevatum; nam inter hos, ut paulo post docebimus, datur amicitia. Ex his facile inferitur, quod *Habitus charitatis si virtus Theologica, eleictiva amoris DEI super omnia propter seipsum:* adeoque, quod, sicut ipse, ita etiam charitas spectet ad voluntatem, non ad intellectum; quia scilicet charitas elicit voluntiones, non cogitationes.

746. Hic ex occasione noto, ab Innocentio XII. inter damnatas 23. propositiones, primam est proscriptum, que sic habet: *Datur habitualis status amoris DEI, qui est charitas pura, & sine ulla admixtione*

motivi proprii interesse. Neque timor penarum, neque desiderium remuneracionum, habet amplius in eo partem. Non amatur amplius DEUS propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem, in eo amando inveniendam. De hac proportione viuis est quidam sensisse, eam fuisse damnatam, propterea, quod adstraret amorem charitatis pura sine ulla admixtione motivi proprii interesse: seu sine ullo respectu ad proprium amantis concomitum. Verum per eam damnationem neutiquam reprobatus est actus purissimi amoris erga DEUM, quem Sancti frequentissime elicuerunt, & adhuc elicunt: sed tantum damnatum est, dari statum habitualem, & permanentem, in quo anima pia omnibus actibus, proprium bonum respiciens, adeoque etiam omnibus actibus spei, extra sic, ut patet ex terminis ipsius propositionis, & ex cettimono corrum, qui causa illi, dum agitarent Roma, consulentes interfuerunt.

747. Et ratio cum propositionem demandi (uti & alias ei similes, inter easdem 23.) erat, quod doceret, dari statum fablem anima, in quo ista non obligaretur ad eliciendum actum spei Theologica tristitialis, nam spes, quae admittitur in propositione 1. non est strictè actus ipse, sed charitatis; nam sic habet propositio: *In hoc statu anima amans omnes spem sui proprii interesse: sed nunquam amans in parte superiori, id est, in suis actibus directis, & intinis, spem perfectam, qua est desiderium diffinire effectum promissionum;* desiderium enim diffinire effectum, seu non querens ullo modo bonum proprium, non est spes, prout haec a Theologis communissime definitur.

Jam vero nullus est status, in quo cesseret obligatio precepti spei, sive per se, sive ratione insurgentium tentationum, quibus nullus status est liber, & quibus succumbet sepe infirma natura, nisi spe futurorum bonorum sustentaretur. Et sic etiam sanctissimi viri, in statu perfecto constituti, elicerent actus ipse, de consequendis bonis futuris, & his le exercebant in tribulationibus suis.

Sic S. David Psal. 118. v. 112. ait: *Inclinavi cor meum ad facientes iustificationes tuas propter retributionem.* De Moyse dicitur ad Hebr. 11. v. 26. *Majores divitias astimans thesauro Egypiorum improprium Christi; aspicebat emiria remuneracionem.* S. Paulus 2. ad Timoth. 1. v. 12. de finit: *Ob quam, causans etiam haec patior, sed non confundor; sed enim, cui credidi, & certus sum: quia potes est depositum meum servare in illam diem.* item 2. ad Timoth. 4. v. 8. *In reliquo reposira est nubi corona justitiae, quam redet mihi Dominus in illa die iustus judex: quamvis hunc statum Sancti sapientiae etiam exercerent actus charitatis purissima, sine ullo ad propriam utilitatem respectu.*

748. Dico 2. *Objectum materiale charitatis primarium est DEUS:* objectum autem materialis secundarium sunt res aliae, que amantur propter DEUM, e. g. Humanitas Christi, B. Virgo, proximi nostri, item actiones

Quod sit objectum charitatis, & an detur amicitia inter Deum, & hominem. 211

actiones conduceentes ad bonum, vel gloriam DEI &c. Assertio haec quoad 1. p. est clara ex ipso conceptu actus charitatis Theologica, qui ex primario sue fine amplectitur præ omnibus DEUM. Prob. quoad 2. p. Quando unum primariò amamus, sive amamus propter ipsum alia; quia primariò amato bona sunt: ergo actus charitatis secundariò etiam amplectetur ista.

Infuper, cum primariò amatus sive cupiat, ut alius habeat aliquod bonum, e. g. ut homo habeat eternam beatitudinem, etiam ipsi placet, ut propter se, seu intuitu sui, illi alteri idem bonum velimus; hinc possumus, ex charitate Theologica velle proximo bonum, e. g. eternam beatitudinem: ita tamen, ut hanc ipsum, una cum ipso proximo, ultimè referamus ad DEUM: & sic actus charitatis principaliter semper recipit DEUM: ex quibus facilè patet, DEUM esse objectum materiale charitatis primarium, alias vero res esse objecta materialia secundaria.

749. Alii dicunt, DEUM esse objectum materiale charitatis *cui ultimum, & primarium:* alia autem posse esse objectum materiale *cui secundarium, & non ultimum:* fors clarius, & utilius loquerentur, si dicerent, quod DEUS sit *finis cui primarius, & ultimus charitatis:* alia vero sint *finis cui secundarium, & non ultimus:* quorum terminorum explicacione dedimus tract. de beat. an. 3. Et utique DEUS est *finis cui simpliciter ultimus;* nam ad ipsum ultimum omnia referuntur, & ut ipsi bona per charitatem primariò amantur: liquid autem alteri, e. g. proximo, boni volumus, vel ei amamus, aut etiam ei facimus, e. g. amore DEI damus ei elemosynam, tunc ille a nobis consideratur *ut finis proximus, non ultimus:* et que taliter considerato bonum volumus, vel conferimus; quia, ut statim n. 1. diximus, gratia sanctificans est qualis natura in ordine superiore, cui habitus charitatis, & alia debentur: natura autem est præstavior suis potentii, & proprietatibus.

750. Dico 3. *Per actum charitatis Theologica possumus, tanquam objectum materiale secundarium, amare omnes creaturas rationales, in celo, & in terra, atque in purgatorio, etiam peccatores, hereticos, & infideles &c. ita communissima.* Prob. DEUS omnes istos amat, & vult a nobis amari: ergo, ant. prob. quod DEUS amerit Beatos in celo, item justos in purgatorio, atque in terra existentes, est extra omnem controvseriam: sed neque potest negari, quod DEUS amet peccatores, adhuc in terra, seu ha vita degentes; quia serio cupit omnes salvare, & ex amore, atque intentione salutis eorum, conferat ipsis media sufficientissima, ad hanc obtinendam.

Quod autem DEUS velit, ut nos istos omnes amemus, factis patet ex eo, quod precepto charitatis nos obligat, ad mandatum proximum, etiam infidelem: quod velit nos colere Sanctos, & succurrere amabus purgantibus. At vero non possumus per actum charitatis diligere damnatos in inferno, sive angelos, sive homines; quia istos DEUS non amplius amat, & efficaciter decrevit,

Dicitur

An.

Amicitia autem præter benevolentiam duo requirit. 1. Jus ad amorem mortuum, seu redamationem; nam amici debent se redamare: nec satis facit officio amici, qui non redamat, ut per se patet; unde etiam DEUS iustos se amantes redamat iuxta illud Prov. 3. v. 17. *Ego diligentes me diligō.* 2. Amicitia requirit proportionem in natura; neque enim homo carnem, vel equum, amat amore amicitiae, vel si eorum amicus, quamvis eis vel maximè quandoque bene velit, e. g. eos cibo exquisitissimo nutrit, etiam sine suo commodo; quia scilicet non datur proportio in natura.

754. At verò inter hominem iustum, & DEUM, datur proportio sufficiens in natura, per gratiam sanctificantem, qua est participatio Divinæ naturæ, in quantum naturam humanam elevat ad tam altum statum, ut particeps gradum illum intellectivitatem Divinæ, quem nulla creatura excepta potest habere, scilicet, ut DEUM videre possit intuitivè; habet enim DEUS formam à natura sua, ut scipsum possit intuitivè videre, & nulla creatura ex le porcessit ed pertingere: gratia sanctificans tamen ita elevat, sicut radicaliter, naturam humanam, ut possit videre DEUM intuitivè, quatenus scilicet gratia exigit lumen glorie, de qua re vide Suarezum. P. 3. de grat. l. 7. c. 1. n. 30. ex quo hac paulo tūius deduxi in tract. de gratia à n. 264. Hac gratia sanctificans etiam est *adoptione in filium DEI*: nam *adoptione* in genere iuxta Juritas est, *assumptio legítima naturæ extranea*: per gratiam autem assumit DEUS naturas hominum, & Angelorum, sibi extraneas, scilicet nec identificatas, nec unitas. Eadem quoque gratia est jus ad redamationem: & hinc parvuli baptizati ante usum rationis habent jus ad hoc, ut DEUS eos amet, etiamsi eum nequam amat possint. Ex quo inferitur (quod supra diximus) actum charitatis Theologice semper esse actum amicitia, inter DEUM, & hominem; nam vel homo pro priori iam est iustus; & amicus DEI: vel certè redditur per ipsum actum charitatis in eodem instanti amicus: adeò que actus charitatis est actus amicitiae, saltem renovatae.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

755. **O**b. 1. contra 2. conclusionem. Homines non adorantur ab habitu latræ, propter excellentiam DEI: ergo neque amantur ab habitu charitatis, propter bonitatem DEI. ant. videtur certum, conseq. confit ex parte rationis. Ref. neg. conf. & paritatem, quam etiam negat S. Thomas. 2. 2. q. 25. a. 1. ad 2. dicens: *Amor respicit bonum in communi: sed honor respicit proprium bonum honorati; deservit enim aliquis in te-*

stimonium proprie virtutis, & ideo amor non diversificatur specie propter diversam quantitatatem bonitatis diverborum, dummodo referantur ad aliquid unum bonum communem: sed honor diversificatur secundum propriam bona singulorum. Unde eadem amore charitatis diligimus omnes proximos, in quantum referantur ad unum bonum commune, quod est DEUS: sed diversos honores diversi deserimus, secundum propriam virtutem singulorum; & similiiter DEO singulariter honorum latræ exhibemus, propter ejus singularem virtutem.

756. Ne autem obici possit, quod sicut amor in communi respicit bonum in communi, ita etiam honor in communi respicit tantum excellentiam in communi: & sicut honor in specie respicit excellentiam in specie, ita etiam amor in specie respicit in bonitate in specie: responder Gormaz tract. de char. Theol. disp. 2. n. 89. & seq. (ubi citat Contensonum, Granadum, & Raldam) Angelicum tantum velle dicere, quod amor, licet utique possit ferri specie, ita in bonitatem in specie, tamen etiam possit ferri in bonum commune, adeòque non necessari exigit in objecto materiali bonitatem: quam enim bonitatem e. g. inventit amor DEI in gravissimo peccatore econtra verò honor non possit ferri in excellentiam in communi, sed debet ferri in excellentiam in specie: & hinc nemo possit honorari præcisè propter excellentiam alterius: sed, si quis etiam propter alterum honoretur, e. g. prorex propter regem, tunc hac ipsa assumptione, vel elevatio ad officium prorege, si excellenter aliqua propria talis hominis: sitque motivum colendi progerem.

757. Verum videtur sape aliud colii, propter excellentiam alterius, & non propter propriam, præfertim quando aliquid colitur cultu, qui vocatur respectivus. Sic adoratur lignum sanctæ crucis, quod non habet tantam excellentiam sibi propriam, ut propter eam adorari debet. Undenon male idem Gormaz tr. de charitate disp. 2. sec. 2. n. 90. & seq. ait, amorem ita tendere in bonum commune, ut nullam bonitatem in objecto materiali, propter aliud amato, exigit, nisi bonitatem alterius, ob quam amatur, applicatam moraliter, e. g. per voluntatem, qua amatus vult, hanc rem propter se amari: & sic propter DEUM amamus hostes nostros infessissimos, peccatores gravissimos &c.

At verò honor, seu cultus, ut idem auctor vult, non fertur tantum in excellentiam in communi, sed exigit sicut aliquam dignitatem, vel excellentiam propriam, in objecto honorato, quam etiam habent ii, qui honorantur propter aliud, e. g. prorex, fæcinos, sancta crux, aut vasa sacra &c. supposita autem tali speciali dignitate in objecto, potest deinde istud honorari, vel cultu minore, ipsius speciali excellentiae debito, vel cultu maiore respectivo, propter excellentiam alterius: & sic sancta crux die

Quod sit objectum charitatis, & an detur amicitia inter Deum, & hominem. 213
die paraceees adoratur cultu latræ respectivo.

758. Sicut autem, ut possumus aliquem amare propter DEUM, debet ipsi esse applicata bonitas DEI (& haec applicata est omnibus, e. g. proximis nostris per voluntatem, immo per præceptum Divinum, quo jubemus, eos diligere propter DEUM, & iis benefacere) sic etiam, ut aliquid colamus propter DEUM, debet ei esse applicata excellentia DEI, per aliquam voluntatem, vel beneplacitum ipsius, quo DEUS ostendat, sibi placere, tales, vel tales res, colli propter eis: & sic applicata est excellentia DEI rebus à Christo tactis, e. g. sancte cruci, corone spinea, vel vestibus Christi: item sacerdotibus, & ministris altaris &c.

759. Non tamen semper excellentia DEI, est rebus applicata in tantum, ut adorari possint cultu latræ, etiam tantum respectivo; nam, sicut e. g. si quis imperator assumit aliquem in consortium imperii, applicat, ut communiceat illi suam dignitatem omnino ita, ut parem excellentiam habeat, & pariter honoretur: non ita applicat illam ci, quem assumit in proregem, vel legatum, aut ministrum: quamvis & hic propter applicatum ipsi aliquousque imperatoris dignitatem, vel excellentiam, honordatur it: ita etiam potest DEUS diversimode applicare excellentiam suam creaturæ; non quidem, ut equaliter ipsi dignatur: sed ut vel magis, vel minus colatur, & vel cultu latræ respectivo, vel inferiore.

Sic DEUS applicat excellentiam suam sanctæ cruci, ut adoraret cultu latræ respectivo: at non ita eam applicat quibuslibet sarcis vasis, vel sacerdotibus. Præfertim autem non ita DEUS applicat excellentiam suam viventibus hominibus, ob periculum idolatriæ: & nullo modo eam applicat animalibus irrationalibus: hinc nullo modo potest colli afinus, cui Christus Dominica Palmarum infedit. Cui autem rei sit, vel non sit applicata excellentia DEI: item cui in ordine ad hunc, vel alium cultum, excellētia DEI sit applicata, defini debet ex praxi, & confutudine Ecclesie.

760. Addendum huc etiam, magnum esse discri men, inter adorationem tantum respectivam, & absolutam; nam per istam adoratur res, tanquam in se ipsa dignitatis suprema: per illam autem res adoratur, tantum ut relata ad aliam rem supremam dignitatis, propter seipsum adoratam. Unde non est sicut formaliter, eadem virtus elicitiva utriusque adorationis; nam virtus, respectivè adorans creaturam, præter excellentiam Divinam exigit etiam creatam, ut ex supra dictis habetur: non autem virtus adorans DEUM. Econtra charitas, five amet DEUM solum, five etiam propter hunc amet proximum, non exigit aliam bonitatem, quam Divinam; quia in proximo nullam requirit. Hinc est, quod S. Thomas 2. 2. q. 81. a. 4. ad 3. dicit: *Charitas, qua diliguntur DEUS, non est virtus distincta à charitate, qua diliguntur proximus: religio*

autem, qua honoratur DEUS, distinguuntur à virtutibus, quibus honoratur proximus. vide Gormaz de charit. disp. 1. n. 87.

Quodsi quis contenderet, non esse necessariam speciem dignitatem in objecto materiali cultus latræ, sicut diximus, non esse necessariam speciem bonitatem in objecto materiali actus charitatis, in primis aperente contradiceret Angelico: deinde nil evinceret contra nostram assertione; nam facile responderetur, hominibus, in ordine ad actum charitatis, applicatam esse bonitatem Divinam, per præceptum dilectionis, ut constat ex praxi, & uero Ecclesiæ, ac communis sensu Theologorum; non autem isdem applicatam esse excellentiam DEI, in ordine ad cultum latræ, ut ita constat ex praxi, & uero Ecclesiæ, ac communis doctorum.

761. Ob. 2. Si possumus per actum charitatis amare etiam alia, tanquam objectum materiale, possumus etiam amare damnatos, demones, & homines: hoc est absurdum: ergo, prob. ma. sicut ex amore DEI gaudemus de felicitate Beatorum; quia ex hac redundat in DEUM laus, & gloria: ita possumus tristari, quod damnati non herent in celum, in quo aeternam laudabunt DEUM, qua laus nunc DEO non datur sed ita tristari de eorum malo est ipsos amare: ergo. Rely. dicit, ma. possumus etiam amare damnatos, tanquam purum objectum materiale quod conc. ma. tanquam objectum materiale cui, seu tanquam finem cui, ita, ut ipsi propter DEUM velimus aliquod bonum, sicut volumus Sanctis, vel etiam proximo adhuc viventi, neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf.

762. Possumus quidem velle, seu desiderare, ut damnati non peccarent, sed potius DEUM in aeternum laudarent: hoc autem tantum possumus desiderare; quia aliquo modo efficit bonum DEO: non autem, quia est bonum ipsis; nam non est amplius ipsis applicata bonitas DEI, ita, ut DEUS velit, vel gratum habeat, ut ipsi bene velimus, vel beneficiamus, sicut proximis nostris adhuc viventibus, etiam peccatoribus, & infidelibus &c. cum damnati sint exclusi ab omni misericordia DEI, & ab hoc maledicti. Possumus etiam ex charitate erga DEUM velle, eos in penitentia conservari, & pro meritis justè puniri, quatenus istud ex suppositione peccati cedit in gloriam DEI. Utrumque hoc tradit S. Thomas 2. 2. q. 25. a. 11. in corp. sic scribens: *Illi autem bonum vite aeterna, quod respicit charitas, spiritibus illis, à DEO eternaliter damnatis, ex charitate velle non possumus; hoc enim repugnaret charitati DEI, per quam eius justitiam approbamus. & infra. Naturali demonum etiam ex charitate diligere possumus, in quantum scilicet volumus, illos spiritus in suis naturalibus conservari ad gloriam DEI.*

763. Ob. 3. contr. f. conclus. Aristoteles 8. ethic. c. 7. ait: *Id autem perspicuum est, si multa virtutis, & vitiis affluant, aut aliquis alterius distantia fuerit;* Dd 3 non

non enim amplius sunt amici; sed ne esse quidem se dignum putant; hoc autem in Deo clarissime patet, qui plurimum omnibus bonis praestat: ergo non datur amicitia inter Deos, & homines, minus inter verum DEUM, & hominem. Confir. 1. Homo est essentialet servus DEI: sed servus non potest esse amicus domini sui: ergo nec homo potest esse amicus DEI. Confir. 2. Nescimus, an DEUS nos redamet: ergo non potest datur in nobis mutua redamatio. Resp. concessio textu Aristotelis, neg. conf. Philosophus non agnivit hanc accidentalem in natura proportionem hominis cum DEO, quod ipsi tanquam ethnico ignoscendum est; quamvis Haunoldus l. 3. tr. 2. n. 549. velit, Aristotelem admisit aliquam amicitiam inter DEUM, & hominem; licet eam voluerit, esse non vulgarem, seu ejusdem rationis cum amicitia hominum inter se.

764. Ad 1. confir. dist. mi. Servus non potest esse amicus domini sui, sine speciali favore domini. conc. mi. cum speciali favore domini. neg. mi. & conf. Licet enim servus non possit ex se, sive ex iure sui statim, exigere amicitiam cum domino suo, potest tamen ad eam elevari per specialem favorem. Equidem in humanis, si dominus servum suum elevat ad statum amici, tollitur servitus; quia haec tantum accidentalis est (potuisse enim, qui natus est servus Caii, nasci ejusdem dominus) & hinc per accidentalem etiam favorem domini tolli potest: sicut sepe etiam aliis modis à lege probatis tollitur. At vero, si DEUS creaturam rationalem elevat ad statum sui amici; per hoc non tollitur servitus creature respectu DEI; quia essentialis est, & tolli non potest.

765. Ad 2. confir. Resp. 1. om. ant. neg. conf. Etiamsi omnino nesciremus, DEUM nos amare, possemus tamen ipsum amare propter ipsum: & sic saltem ex parte nostra daretur actus amicitiae, licet nesciremus, an etiam daretur ex parte DEI, adeoque nesciremus, an amicitia est mutua. Quia tamen Philosophus requirit ad amicitiam, ut sit amor mutuus non latens. Resp. 2. neg. aut. sumus certi, quod DEUS nos redamet, si nos ipsum vero amore amemus: imo prior ipse dilexit nos. Non autem requiritur, ut absoluta certitudine sciamus, quod DEUS nos amicabiliter redamet; alias habemus abundantiam certitudinem de statu gratiae, quod est falsum.

Dices. DEUS omnia, que amat, ultimatè referat ad se tanquam finem ultimum, & se necessariò intentum: ergo non amans amore amicitiae. Resp. neg. conf. Licet DEUS tandem omnia, que amat, referat ad se, tanquam finem ultimum excellentiae, tamen simul nos ita amat, ut ex hoc suo amore velit nobis bona; quia nobis bona sunt, eaque referat ad nos, tanquam finem utilitatis, quod sufficit ad amorem amicitiae, qualis possibilis est inter DEUM, & hominem.

ARTICULUS III.

An Habitus Charitatis augeatur etiam per actus remissos.

766. Suppono 1. habitum charitatis, & habitum gratiae (ieu charitatem Theologicum habitualē, & gratiam habitualē) quos in tract. de gratia n. 266. dixi, veromissilius esse distinctos, tamen esse inter se ita connexos, ut aucto uno, augeatur; & alter, ut docent Haunoldus l. 3. tr. 2. n. 500. & Tannerus tom. 3. disp. 2. q. 2. dub. 5. n. 143. ex hac solida ratione; quia, DEO esse gratum, & esse ejus amicū, se mutuū conlectuntur: ergo, quantum quis DEO fit gratus per gratiam, tantum sit amicus per charitatem: nec puto, ullum Theologum hac in re diffire: imo Rhodes tr. 6. de virtutibus disp. 1. q. 3. sec. 2. censet, parem esse rationem de gratia, ac omnibus aliis habitibus infinitus. Suppono 2. charitatem postea intensivè augeari, seu esse capacem intensio[n]is, quaenam deinde ratione intendatur, quod Philosophus disputandum relinquimus: & hoc iterum supponunt omnes Theologi.

767. Suppono 3. habitum charitatis intendi, vel augeri, saltem per actus intensiores ipso habitu, e. g. si quis, habens habitum ut duos, elicit cum speciali auxilio DEI actum ut quartuor, augebitur habitus ejus. Nec potest negari talis causus possibilis; si enim peccatori, non habenti habitum, datur e. g. auxilium, ut possit elicere actum ut tria (non enim peccatores tantum possunt elicere actus remissos, sed aliquando valde intensi, & hoc defacto elicierunt, e. g. S. Magdalena, quando dilexit multum) cur justo habenti habitum ut duo, nunquam debet auxilium ut tria, vel etiam auxilium ut quartuor, cum quo elicit actum habitu intensiore? Tunc autem intendi habitum omnes concedunt; alias numquam intendetur, consequenter nec gratia, quod est fallum. Quodlibet jam est, an ita habitus etiam intendatur per actus remissos, e. g. habitus intensus ut tria, per actum intensum ut duo.

768. Dico. Habitus charitatis intenditur etiam per actus remissos. ita communis autores, quos vide apud Tannerum tom. 3. disp. 2. dub. 5. n. 143. Rhodes, & alios. S. Thomas autem, qui 2. 2. q. 24. a. 6. 16. corp. posset videri contrarius, veromissiliter tantum negat augmentum notablem charitatis: non autem omne augmentum; nam ad 2. explicat augmentum, vel, ut vocat, dispositionem ad augmentum, similitudine guttarum lapidem excavantium: quarum tamen qualibet, quamvis non notabiliter, lapidem excavat: atque haec ipsa modica excavatione ad majorem, seu notabiliorum, suo modo disponit: & hinc S. Doctor videtur illam minorem excavationem appellare dispositionem ad excavationem majorem. Prob. conclusio. Gratia sanctificans, sive sic di-

An Habitus Charitatis augeatur etiam per actus remissos.

distincta, sive identificata cum habitu charitatis, augetur per actus supernaturales bonus, etiam remissos: ergo etiam habitus charitatis augetur per eosdem. conf. parer ex supposito primo.

Prob. ant. 1. autoritate communis Theologorum, quorum aliqui acrius oppositam sententiam reprehendunt. Prob. idem ant. 2. ex Scripturis, quae passim, ut i. Corint. 15. v. 58. & 2. Corint. 4. v. 17. item Matt. 10. v. 42. & ad Rom. 2. v. 6. & 7. quibusvis bonis operibus promittunt mercedem aeternam, seu gloriam: ergo augeatur gloria per quosvis actus bonos: ergo etiam gratia, ad cuius mentem conferunt gloria. Cum autem in his & aliis locis, non fiat mentio actuum intensorum, sed omnibus promittatur merces aeterna: nec nos debemus dicere, solum actus intensus calē premium mereri, & remissos ab eo excludi.

Prob. idem ant. ex Tridentino sess. 6. can. 24. ubi sic definitur: *Si quis dixerit, iustitiam acceptam non conservari, sive etiam angeli, coram DEO per bona opera, sed opera ipsa fructus sollemnidos, & signa esse iustificationis adepta, non autem ipsius augeandae causam, alienam sit.* Hic iterum nullum sit discriberi inter opera bona intensa, & remissa, & de omnibus dictur, quod per ea augeatur iustitia, que consistit vel adequate, vel certe inadiquata, in gratia sanctificante, & verosimiliter etiam in charitate habituali, vel certe hanc secundum trahit: ergo augeatur gratia sanctificans, & cum etiam habitus charitatis. Eodem modo loquitur idem Concilium ead. sess. 6. c. 16. dicens: *Bene operantibus, usque in finem & in DEO sperantibus, propensa est vita eterna: ubi iterum nulla exceptio, sed universalis premio, facta omnibus bene operantibus: sive intense, sive remissae operantibus.*

769. Neque in his locis tantum promittitur accidentale premium, sed aeternum gloria pondas, ut ait Apoloforus 2. Corint. 4. v. 5. vcl. ut ait Tridentinum sess. 6. c. 16. *vita eterna*, quod est premium substantiale beatitudinis. Neque etiam dici potest, non intendi gratiam, sed tantum priores gradus dari, aut conservari, ex novo titulo; sic enim merita nostra essent inanis titulus, nec homines stimularentur hac mercede ad bona opera. Potest quidem in aliquo casu, novus titulus premii, esse aliquod incitamentum, quando premium stat in laude, vel honore; si e. g. aliquando priscis temporibus victori data est laurus ex duplice titulo duplicitis victoriae: at quando pro premio non queritur laus, sed aliud bonum, non moverat operandum duplex titulus. Certe, si quis duobus operari, quorum unus duabus, alter uno die laboravit, aequalem mercedem daret, & diceret primo, se mercedem illi dare ex duabus titulis, non foret is contentus; quia non querit laudem, sed pecunias. Pariter nos per merita quarumvis gratiam, & gloriam, non vero laudem ratiū accidentalem. Hae de re iterum erit

770. Probatur idem ant. 4. ex absurdis sequelis opposite sententiae; nam 1. juxta adversam sententiam ex duobus, quorum quilibet haberet habitum charitatis, vel gratiam ut sex, si unus statim moreretur, alter adhuc diu viveret per plures annos, numquam autem eliceret actum intensiore, quam sex, hic non plus gratia, aut gloria haberet, quam prior, quod est incredibile. 2. si quis eliciuerit intensum aetum charitatis (e. g. quando putavit, te subito occidendum pro Christo, non autem occisus fuit) ita, ut habitus plurimum intendatur, talis vix posset amplius aliquid mereri: certe rarissimo mereretur. hinc 3. justi, cum frequenter non operentur intensus, immo neque tam intense, quam sit intensus eorum habitus, frequentissime nihil merentur: que utique absurdum fuit. Confir. a priori. Actus etiam remissus, cum sit liber, honestus, & supernaturalis, est laudabilis, & placens DEO: ergo meritorius; nam omnis libera laudabilis est dignum premio.

771. Dico 2. Hoc argumentum charitatis, & gratiae, etiam ratione actus remissoris, statim datur, quando datur ipse actus, nec differtur ad vice inueni, vel in genere in beatitudinem, ut aliqui opinantur apud Haunoldum l. 3. tr. 2. c. 2. concord. 4. n. 509. ita communis nostris, & plures alii, citati a Tannero loc. *sapra cit. n. 768.* Prob. conclusio. Nulla est exigitabile ratio, quare DEUS non statim premiet actum intentione gratiae; ergo liberalissimus DEUS statim conferit intensorem gratiam, & charitatem. prob. ant. 1. solutione objectionum. 2. sic. Non est expectandus actus intensior; alias, si quis moreretur, antequam denuo intensorem actum eliceret, non praeiactaret. Non est expectanda mors; quia ad gratia premium mors non requiritur, ut pater in premio auctum intensiorum, & gratis dicitur requiri ad premium remissorum. Non est expectandus ingressus in colum; tunc enim tempus est crescendi in gloria, non in gratia, qua presupponitur: ergo. Sed nec ei partitas cum premio gloria; nam quod gloriam conferendam, est de fide, expectari conditionem mortis: at circa gloriam nullus est praequiritur talis conditio.

772. Ob. 1. contra 1. conclusionem. Congruum videtur, ut, qui negligenter, & remissè operatur, non premietur de novo: ergo. Confir. 1. Habitus naturales non intendunt per actus remissos: ergo nec infusi. Confir. 2. Primam gratiam DEUS non dat supra menturam dispositionis: ergo etiam non dat secundam. Resp. neg. suppositum; remissus enim operari, hoc est, minus intense, non est negligenter operari; alias, nisi sancti viri semper intensissime operarentur, negligentes, & culpabiles dicendi forent, cum tamen non semper habeant illustrationes ad actus intensissimos. Ad 1. confir. neg. conf. Habitus supernaturales, cum sit infusi, non acquisiti, non augentur

tur physicæ ab actibus; sed meritoriæ, seu movendo DEUM ad ponendum augmentum; que est lata disparitas; nam habitus acquisiti physice augentur ab actibus; unde, licet isti non intenderentur physicæ ab actibus remissi, possent illi intendi meritoriæ. Sed etiam antecedens est probabilitas falsum, præterim in mea sententia, que cum multis docet, habitus acquisitos staret in speciebus multiplicatis, & ordinatis &c. nam species ita multiplicantur etiam per actus remissos.

Ad 2. confir. conc. totum. Etiam augmentum gratia, ratione actuum remissorum dandum, non debet esse majus, quam sit gradus dispositionis: non autem video, cur non possit propterea gratia augeri; quo enim in sensu ille, qui jam habet plures gradus gratia, non sit dispositus ad alios novos gradus gratia; non enim potest talis dici positive impeditus; qui potest recipere alios gradus, saltem si intensius operetur: neque potest dici negative non dispositus, hoc est, non habens dispositionem positivam, in his circumstantiis requisitam, sive actu intensiore; enim vel maxime in questione, an, qui jam habet habitum gratia intensiore, non sit dispositus, ad novos gradus gratia recipiendos, ratione actus remissi; & negatur a nobis, quod non sit dispositus; sicut etiam negatur, quod dispositio, seu actus, debet esse intensior, quam gratia precedens.

773. Ob. 2. Juxta nos deberet admitti augmentum gratia in infinitum: hoc est absurdum: ergo, prob. m. duxit actus remissus per quadrantem horæ: hic quadrans involvit infinitas partes proportionales indivisibilis, in quibus stat continuum temporis: ergo in qualibet tali parte, vel instanti augetur meritor: ergo in infinitum. Resp. 1. retoroco argumentum in actus intensos ita durantes. Reponunt quidem contraria auctores, quod aliquis per durationem actuum non plus mereatur: at hoc ipsum Haunoldus l. 3. n. 505. merito videatur esse contra sensum fidelium. Dein si quis non meretur plus per durationem actus intensi, neque meretur plus per durationem actus remissi. Resp. 2. ex hoc ipso absurdum, quod intra quadrantem horæ esset tempus infinitum, merito hanc sententiam de continuo relisi.

774. Resp. 3. si non sit absurdum, quod quadrans horæ sit tempus infinitum, etiam eodem modo non fore absurdum, quod ratione durationis, talis actus sit infinitus, & præsumtum ejus infinitum. Verum nemo dicit (nisi ridiculum de nomine questionem faciat) quadrantem horæ esse tempus simpliciter infinitum; quia intra quadrantem non dantur categoriemate infinita instantia, aquilus uni certo (saltem negant patrini continui divisibilis in infinitum, lequi ista ex eorum sententiis: &, si admittentes, eisipso essent deferendi) & hinc pariter neque dabuntur categoriemate infiniti gradus gratia, aut charitatis in-

actu per quadrantem durante. Ex illis autem indivisibilibus proportionalibus particulis gratiae, & charitatis, ita poterit fieri unus tertius gradus, vel numerus graduum gratiae, & charitatis, sicut in hac opinione de continuo potest fieri ex talibus infinitis partibus temporis unus quadrans horæ.

Hæc dicta sunt ex suppositione, quod continuum constet ex infinitis partibus, quod suppositione ramen mihi est fallax; nam juxta me continuum componitur non ex partibus, realiter, aut virtualiter divisibilibus in infinitum, sed tantum divisibilibus usque ad numerum aliquem finitum. Unde si etiam intra quadrantem nunquam interrumpanatur actus liber, & meritorius (quod tamen credi est, valde difficile) respondebit ei augmentum gratiae, & charitatis divisibile: at non in partes infinitas, sed finites, easque maiores, vel minores, pro merito actus: que partes deinceps componunt illud augmentum, seu illum gradum, vel illos gradus gratiae, aut charitatis, ad quos se extendit meritum totius actus.

ARTICULUS IV.

An Actus Charitatis formaliter justificet.

775. **N**on queritur huc, an actus charitatis (quem explicavimus n. 745.) justificem, seu statum gratiae, & amicitia DEI, cauter dispositivæ, seu tanquam dispositio, qua posta justificatio a DEO conferatur: hoc enim interim supponitur probandum *in tract. de penit. an. 205.*, ubi agitur de contritione perfecta ex amore DEI super omnia. Sed queritur, an actus charitatis, seu contritionis perfectæ, sit causa formalis justificatio, seu sit ipsa forma denominans justum, sicut albedo est forma denominans album: in qua questione sibi opponit filius Suarez, & Vaquez.

776. Et Valquez quidem in 1. 2. tom. 2. disp. 203. per rotam fuse contendit, probabiliter in adultis justificationem fieri formaliter per ipsum actum contritionis. Citat pro se aliquos, qui, ut ibi videtur est, saltem in quibusdam principiis cum eo convenienti. Scutum eum postea sunt Turrianus, alias Vasquii securator ferè perpetuus, Gaspar Hurtadus, & alii non multi. At vero Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 4. set. 8. opus situm tradit, claque longe plures confessi, inter quos Tannerus tom. 2. disp. 6. q. 5. dub. 2. n. 39. ait, hanc sententiam esse communem Theologorum, tam veterum, quam recentiorum, contrariam verò novam. Gonetus tom. 4. tract. 9. disp. 1. de justif. peccatoris a. 3. n. 42. ait, Valquist sententiam communiter rejici a Theologis. Haunoldus l. 2. v. 3. c. 1. controver. 7. n. 690. afferit, ita antiquiores sentire, Scotum, Durandum, Paludanum, Gabrielem, quos fecuti sint alii Henriquez, Cominck, Granaeus, Oviedo & alii. Intra ipse Vaquez loc.

An Actus Charitatis formaliter justificet.

cit. c. 3. n. 10. fatetur, hanc secundam opinionem communem, & probabilem esse.

777. Dico itaque cum hac secunda sententia. Actus charitatis non justificat formaliter. Prob. Sacrae Scripturae verè penitentibus, & perfectè contritis, promittunt remissionem peccati, & admissionem ad amicitiam DEI: ergo actus contritionis perfectæ (qui debet esse actus charitatis perfectæ) non est formaliter remissio peccati, aut justificatio. conseq. non videtur posse negari; non enim promittitur res ob seipsum: & si cut effet ridiculum dicere: Promitto tibi diuitias, si eas habueris: ita etiam ridiculum foret dicere: Promitto tibi remissionem peccati, & justificationem, si eam jam habueris, sive si eliceris actum charitatis, qui sit justificatio formalis. Certe promissio sub aliqua conditione supponit, eam conditionem esse aliquod antecedens, distinctum à re promissa, tanquam subsequente. Nec dicas, justificationem ex Tridentino *seff. 6. 2. 7.* non esse solam remissionem peccati; nam, licet justificatio non sit sola remissio peccati; nam, non datur ante remissionem peccati; unde, si actus charitatis nondum est remissio peccati, multo minus erit ipsa justificatio tota.

778. Prob. Conclusio. 2. ex variis locis Concilij Tridentini. Primo Concilium *seff. 6. c. 5.* ait: Ut, qui per peccata a DEO aversi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam, ad conversandum se ad uam ipsorum justificationem, eidem gratia libere assentientia, & cooperando, disponantur: ergo actus, quibus liberum arbitrium gratia excitanti, & adjuvanti, assentitur (inter quos est etiam actus charitatis; nullus enim à Concilio excipitur) disponunt ad justificationem: atqui nihil disponit ad seipsum: ergo actus charitatis non est ipsa justificatio, seu forma justificans. Secundo *eadem seff. can. 3.* sic habetur. Si quis dixerit, sine preveniente Spiritu S. inspiratione; atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pantere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit: ergo aperte supponit Concilium, dilectionem quamcumque esse distinctam à justificatione, & esse dispositionem ad justificationem: alia sic incepit definire: Non potest quis sine ope Spiritus S. dilectionis, seu justificationis gratiam, elicere, ut ei justificationis gratia conferatur.

779. Tertio *eadem seff. 6. c. 7.* sic docetur: Demum unica formalis causa justificationis est justitia DEI, non qua ipse justus est, sed qua nos iustos facit. & infra in fine capituli: Itaque veram, & Christianam justitiam accipientes, eam, seu primam solutionem pro illa, quam Adam sua inobedientia, sibi, & nobis, perdidit, per Christum F. E. sum illis donataam, candidam, & immaculatam, jubentur statim renati conservare, ut eam perferant ante tribunal Domini: ergo formalis causa justificationis, quæ est ipsissima formalis justificatio, est aliud ex parte contritione perfecta, seu actu charitatis. ant. prob. sic S. Augustinus enarratione in psalm. 144. circa medium ait: DEUS conversioni tue indulgentiam promisit: sed dilatatione tue diemcrastinum non promisit. S. Leo. ep. decretal. 91. ad Theodoreum Episcop. Foro Julien. Misericordia DEI, nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nulla paritas venie moras vera conversio. S. Hieronymus epist. 46. ad Ruficum c. 3. de penitentia, seu fle.